

Borging

experimentele programma's herontwerp vmbo techniek

Programma Techniek Breed

Programma ICT-route

Programma TGL

Programma Intersectoraal

Platform BètaTechniek

Deltapunt

Delft, december 2004

1. Continuïteit in vmbo herontwerp

Het herontwerp van de techniekopleidingen in het vmbo is de afgelopen jaren zeer succesvol geweest. Inmiddels nemen al 140 vmbo-scholen, een kwart van het totaal, deel aan één van de vier herontwerpprogramma's: Technologie voor de gemengde leerweg (TGL), ICT-route, Techniek breed en Intersectoraal. Tot 2006 maken deze scholen nog gebruik van de hen wettelijk geboden experimenteerruimte, voor de periode daarna moet een voorziening getroffen worden.

Het Deltapunt heeft een expertmeeting georganiseerd over de wijze van regularisering van deze herontwerpprogramma's. Onder regularisatie wordt zowel het afronden van de innovatie trajecten als wel het regulier maken (opname in wet- en regelgeving) van deze programma's in ontwikkeling verstaan. Expertmeeting had tot inzet met en tussen partijen tot afspraken te komen.

Bij de expertmeeting waren naast het ministerie van OCW en het Deltapunt ook het Cito, de Cevo de SLO en het APS aanwezig.

In deze notitie zijn de uitkomsten en afspraken voortkomend uit de expertmeeting vastgelegd. De onderwerpen die centraal stonden zijn:

- a. de vormgeving van examenprogramma's met betrekking tot de inhoud, de vormgevingskenmerken en hun functionaliteit als wettelijk sturingsmechanisme;
- b. de inrichting en vormgeving van de centrale examinering van deze programma's;
- c. de tijdsfasering en doorlooptijden voor innovatie en regularisatie met in acht name van vaststellingsprocedures en aanpassen van wet- en regelgeving.
- d. De wenselijke taakverdeling in het traject van regularisering ten aanzien van het op te leveren leerplan, examenprogramma en de wijze van examinering.

2. Functionaliteit en vormgeving van examenprogramma's

2.1. Referentiepunten

In Koers VO is vastgelegd dat examenprogramma's en examinering onderdeel blijven uitmaken van het stuur- en regelmechanisme van de overheid. Wel zullen examenprogramma's moeten voldoen aan een aantal vereisten (modernisering). Die modernisering zal niet alleen betrekking hebben op de inhoud van de programma's maar ook op de wijze van formattering en formulering van examenprogramma's.

Om een beeld te krijgen hoe examenprogramma's gemoderniseerd kunnen worden is door de SLO en het Cito binnen het Axis-herontwerp programma een voorstel gedaan ten aanzien van een te hanteren format.

Conform de huidige wijze van examinering in het vmbo, wordt éénderde deel van het examenprogramma centraal in de vorm van een CSPE geëxamineerd. Om toch maatwerk te kunnen leveren krijgen scholen meer ruimte bij de ontwikkeling van het schoolexamen. Scholen kunnen hierdoor zelf bepalen in welke mate wordt gestreefd naar brede (oriënterende) of juist meer smalle (specialiserende) techniekprogramma's. Dit conform het voorstel van SLO en Cito: De breedte van het programma wordt bepaald door het aantal exameneenheden dat in het schoolexamen wordt getoetst.

Dit format is uitgewerkt in een concept examenprogramma ontwikkeld voor het herontwerpprogramma Techniek Breed. Mede op basis van dit format zijn met het ministerie van OCW vijf referentiepunten overeengekomen waar de examenprogramma's nieuwe stijl aan zullen worden getoetst:

- a. *Het examenprogramma geeft een invulling aan de gewenste formulering en structurering zoals geschetst in Koers VO.*

In Koers VO is het uitgangspunt geformuleerd dat scholen meer een eigen gezicht krijgen in de programmering en inrichting van het onderwijs. Dit wordt mede gerealiseerd door het herformuleren van de examenprogramma's: 'Scholen krijgen, binnen globale kerndoelen en eindtermen, maximale ruimte om zelf keuzes te maken voor de inhoud en vorm van het onderwijs (Koers VO, 2004).' Ook de ideeën tav meer maatwerk voor leerlingen vragen volgens Koers VO om minder gedetailleerde en op hoofdlijnen geformuleerde eindtermen. De hier toe betreffende kaders worden in de loop van 2005 door OCW vastgesteld.

- b. *Het examenprogramma sluit aan bij de ontwikkelingen in formulering en structurering van de kwalificatiestructuur-bve zoals ontwikkeld door de KBB's.*

In de bve-sector wordt momenteel de omslag gemaakt naar een meer competentiegerichte kwalificatiestructuur en het terugbrengen van het totaal aantal kwalificaties. In het kader van doorlopende leerlijnen is het belangrijk dat de wijze van formulering en structurering in het vmbo aan blijft sluiten bij de ontwikkelingen in de bve-sector.

- c. *Het examenprogramma blijft als programmakader binnen de cursusduur.*

Voor alle leerwegen (BL, KB, GL en TL) zijn er richtlijnen met betrekking tot de cursusduur van het beroepsgerichte deel. Deze zijn uiteraard richtinggevend bij het opstellen van de examenprogramma's.

- d. *Het examenprogramma is examineerbaar.*

Hoewel de examenprogramma's globaler worden om meer autonomie te bieden aan scholen dienen zij wel voldoende richtsnoer te geven voor de invulling van het onderwijs. De 'toetsbaarheid' of 'examineerbaarheid' is hiervoor het gehanteerde kwaliteitscriterium. Doorgaans is de Cevo verantwoordelijk voor het beoordelen hiervan.

e. *Er is draagvlak bij belangrijke stakeholders: KBB's, vervolgonderwijs/bve-sector.*

Bij de ontwikkeling en vaststelling van examenprogramma's is het zaak deze te legitimeren bij het vervolgonderwijs en de KBB's. De garantie van de doorstroom van vmbo naar mbo staat hierbij centraal.

2.2. Conclusies per examenprogramma

Examenprogramma Techniek Breed

- Het ministerie oordeelt positief over de ontwikkelingsrichting van dit programma. Dit examenprogramma i.o. en de daarbij voorgestelde wijze van examinering (1/3 programma centraal, 2/3 in schoolexamen) volgt het format zoals ontwikkeld door de SLO en het Cito.
- Met name aan de kant van de legitimering (refentiepunt e) moeten nog enkele slagen worden gemaakt.
- Om geen problemen te krijgen met de wettelijke Plan van Scholen-systematiek is als randvoorwaarde gesteld dat scholen die techniek breed aanbieden enkel een diploma 'Techniek breed' mogen afgeven, ook als leerlingen zich in het laatste jaar gaan specialiseren. De school kan alleen diploma's afgeven voor de afdelingen waarvoor zij afdelingslicenties hebben.

Examenprogramma Techniek Intersectoraal

- Het geschetste format voor een examenprogramma Techniek breed en de daarbij voorgestelde wijze van examinering (1/3 programma centraal, 2/3 in schoolexamen) zal ook worden toegepast voor de doorontwikkeling van het programma Intersectoraal. OCW is akkoord dat het ontwikkelde format voor Techniek breed ook gehanteerd wordt voor het herontwerpprogramma Intersectoraal.
- Dit betekent dat ook hier moet worden gestreefd naar één gemeenschappelijk centraal te examineren deel.
- Het examenprogramma zal ruimte geven aan de uitstroomvarianten 'Techniek en Dienstverlening' en 'Techniek en Commercie'.
- Om geen problemen te krijgen met de wettelijke Plan van Scholen-systematiek is als randvoorwaarde gesteld dat scholen die Techniek Intersectoraal aanbieden enkel een diploma 'Techniek Intersectoraal' mogen afgeven, ook als leerlingen zich in het laatste jaar gaan specialiseren. De school kan gegeven die differentiatiemogelijkheid alleen diploma's afgeven voor de afdelingen waarvoor zij afdelingslicenties hebben.

Examenprogramma ICT-route

- Het herontwerpprogramma ICT-route heeft binnen de netwerken reeds een examenprogramma ontwikkeld.
- In de expertmeeting is geconcludeerd dat het ontwikkelde format niet met terugwerkende kracht hoeft te worden aangepast aan het door Slo en Cito ontwikkelde format.
- Het uitgangspunt is wel dat het examenprogramma aan de vijf vastgestelde referentiepunten moet voldoen.

Examenprogramma Technologie voor Gemengde Leerweg

- Het herontwerpprogramma TGL-route heeft binnen de netwerken reeds een examenprogramma ontwikkeld.
- In de expertmeeting is geconcludeerd dat het ontwikkelde format niet met terugwerkende kracht hoeft te worden aangepast aan het door Slo en Cito ontwikkelde format.
- Het uitgangspunt is wel dat het examenprogramma aan de vijf vastgestelde referentiepunten moet voldoen.

2.3. Examinering

Voor de examinering van alle vier de herontwerpprogramma's wordt vastgehouden aan het vigerend examenbeleid:

- a. Eenderde deel van het programma wordt centraal geëxamineerd; tweederde deel van het programma wordt geëxamineerd door middel van een schoolexamen.
- b. Het centrale examen van de beroepsgerichte programma's wordt vormgegeven in de vorm van een CSPE.

3. Termijnen van regularisering per herontwerpprogramma

Op basis van het ontwikkelstadium van de herontwerpprogramma's en de wetgevingsprocedures binnen OCW is voor elk herontwerpprogramma gekomen tot een termijn voor wettelijke invoering.

Herontwerp Techniek Breed

- Techniek Breed kan als regulier programma door scholen worden aangeboden m.i.v. 1 augustus 2006.
- Een concept-examenprogramma kan aan het ministerie van OCW in mei 2005 ter vaststelling worden aangeboden.
- Het Deltapunt doet samen met Schoolmanagers VO een separaat verzoek aan OCW om in schooljaar 2004-2005 die scholen toe te laten tot het herontwerpprogramma Techniek Breed, die afzonderlijke afdelingen niet langer overeind kunnen houden. Met het Deltapunt is Schoolmanagers VO van mening dat snelle introductie van dit programma tegenwicht kan bieden aan de dreigende en reeds voortschrijdende verschraving van het techniekaanbod in het vmbo.

Herontwerp Techniek Intersectoraal

- De programmalijn Techniek Intersectoraal heeft nog extra ontwikkeltijd nodig. Hiertoe dient aan deze scholen een extra jaar experimenteerruimte te worden verleend. Streven is dat dit programma door scholen m.i.v. 1 augustus 2007 kan worden aangeboden
- Een concept-examenprogramma kan gereed zijn in het voorjaar 2006.
- De scholen (maximaal 15) die in schooljaar 2003-2004 onder begeleiding van Axis zijn gestart met de ontwikkeling van een programma intersectoraal, krijgen experimenteerruimte binnen de kaders zoals geschetst in paragraaf 2.
- Conform de beleidslijn van OCW zullen er tot het moment van invoering in 2007 geen extra scholen meer aan dit herontwerpprogramma worden toegevoegd.

Herontwerp Technologie voor de Gemengde Leerweg

- TGL kan als regulier programma door scholen worden aangeboden m.i.v. 1 augustus 2006.
- Het examenprogramma is gereed maar zal nog worden getoetst aan de vijf referentiepunten.
- Aan het Platform TGL heeft het ministerie toegezegd dat er ontheffing zal worden verleend aan maximaal 20 scholen, die het programma in het schooljaar 2005-2006 willen gaan aanbieden.

Herontwerp ICT-route

- De ICT-route kan als regulier programma worden aangeboden m.i.v. 1 augustus 2006.
- Het examenprogramma is gereed maar zal nog worden getoetst aan de vijf referentiepunten.
- Aan het Platform ICT-route heeft het ministerie toegezegd dat er ontheffing zal worden verleend aan maximaal 10 scholen, die het programma in het schooljaar 2005-2006 willen gaan aanbieden.

Samenvattend overzicht van termijnen van oplevering examenprogramma's en wettelijke invoering.

Herontwerpprogramma:	Oplevering examenprogramma:	Wettelijke invoering m.i.v.:
<i>Techniek Breed</i>	Mei 2005	1 augustus 2006
<i>Intersectoraal</i>	Voorjaar 2006	1 augustus 2007
<i>Technologie (TGL)</i>	Eind januari 2005	1 augustus 2006
<i>ICT-route</i>	Eind januari 2005	1 augustus 2006

4. **Verantwoordelijkheidsverdeling**

In het proces van regularisatie spelen alle aanwezige partijen bij de expertmeeting een rol. Hieronder wordt kort de rol geschetst van de betrokken partijen:

a. **Het Ministerie van OCW**

De rol van het ministerie zoals die in de expertmeeting is geschetst in het traject van regulariseren bestaat uit:

- het vaststellen van de innovatiekaders (zie paragrafen 2 en 3.);
- de toekenning van financiële middelen;
- het aanpassen van de wet- en regelgeving.
- De kosten voor de komende twee jaar is geschat op €50.000 voor Techniek breed en €100.000 voor Intersectoraal. Deze kosten zullen gelijkelijk worden gedekt door het Platform bèta techniek en de directie Voortgezet Onderwijs.

b. **Het Deltapunt**

- Het Deltapunt zal, binnen het door het ministerie gegeven kader, de regie nemen bij het innovatieproces c.q het regulariseringstraject.
- Deltapunt maakt afspraken met scholen en de ondersteuningsinstellingen.
- Deltapunt draagt zorg voor monitoring en auditing van het proces
- De ontwikkelingen worden tijdens het proces teruggekoppeld aan het ministerie.
- Op de daarvoor afgesproken momenten, zal het Deltapunt de examenprogramma's aan het ministerie ter beoordeling en vaststelling aanbieden.

c. De Verzorgingsinstellingen

- De SLO zal -zo nodig in samenwerking met andere LPC-instellingen- in samenspraak met de scholen de examenprogramma's ontwikkelen.
- Aangezien programmaontwikkeling niet volledig los gezien kan worden van examinering zullen SLO en Cito in de programmaontwikkeling gezamenlijk optrekken.
- Begeleiding van de scholen in het innovatieproces in de richting van meer convergentie binnen de herontwerpprogramma's is hierbij onontbeerlijk. Inzet APS.
- De verzorgingsinstellingen (waaronder naast de SLO, het Cito ook het APS) hebben toegezegd intern te onderzoeken of er nog SLOA middelen zijn in te zetten c.q. er verbinding te maken is met geplande 'SLOA activiteiten'.

d. De Cevo

De Cevo is verantwoordelijk voor de beoordeling van de examineerbaarheid van de ontwikkelde programma's. Hiertoe zal het per examenprogramma een advies dienen uit te brengen. Daarnaast zal in het traject van regularisering de deskundigheid van de Cevo zo veel mogelijk worden benut.